

# In de greep van seks en macht

I. Terpstra, en A. van Dijke, *Publiek geheim: jeugdprostitutie*, Amsterdam (2004), BV Uitgeverij SVVP.  
C. Bronsveld, *Tussen mythe en misdaad: Jonge vluchtelingen in de prostitutie*, Amsterdam (2004), Edmund Husserl-Stichting.

Jeugdprostitutie staat weer volop in de politieke belangstelling. In de Vaste Kamercommissie voor Justitie en in het parlement wordt uitgebreid gedebatteerd over 'de loverboyproblematiek' en minister Donner stelt een expertisecentrum Jeugdprostitutie in. Het bureau Nationaal rapporteur mensenhandel organiseert in samenwerking met Ecpat Nederland, dat deel uitmaakt van een internationale organisatie die campagne voert tegen commerciële seksuele uitbuiting van kinderen, een conferentie over (seksuele) uitbuiting van minderjarigen. Onlangs kwamen ook enkele boekjes uit die het onderwerp bij het grote publiek onder de aandacht brengen, zij het vanuit een totaal verschillende invalshoek.

Op initiatief van Stichting Vrouwenopvang Fryslân/Asja - Asja is een opvanghuis voor slachtoffers van loverboys - proberen de sociaal-pedagogen Linda Terpstra en Anke van Dijke het fenomeen kinder- en jeugdprostitutie 'uit de onzichtbaarheid' te halen. Ze bespreken in 'Publiek geheim' negen portretten van jeugdprostituees, zowel jongens als meisjes. Vooral in de verhalen van de meiden passeren alle pijnlijke aspecten van relaties met 'loverboys'. De problematische gezinssituatie en behoefte aan aandacht en liefde bij de meiden, de afwisseling van liefdevolle aandacht met extreme controle en paranoïde jaloezie bij de 'vriendjes'. En, uiteindelijk, de manipulatie, isolatie, opsluiting, drugsverschaffing, bedreiging en geweld als 'strategieën' om het meisje in de prostitutie te brengen en te houden. Opvallend is dat de verhalen eigenlijk nauwelijks over prostitutie gaan, maar vooral over de weg er naar toe; de meeste meiden werken uiteindelijk slechts relatief kort in de prostitutie. Het meest pijnlijke vind ik persoonlijk dat, behalve het aperte geweld, vooral extreme gevoelens van schuld en



Daklozen bezoeken het graf van een vermoord heroïnehoertje. Foto: Leuk van der Veer/HH.

schaaunte het de meiden te lang moeilijk maken zich effectief te verzetten.

## Asymmetrisch

Terpstra en Van Dijke sluiten terecht af met een korte beschouwing over de verschillen tussen de meiden en de jongens. Zo doen de meiden het 'uit liefde' terwijl bij de jongens sterker het geldelijke motief speelt en zij ook vaker geld overlouiden aan hun prostitutiewerk. Duidelijk wordt dat (gedwongen) jeugdprostitutie een specifiek onderdeel is van een groter geheel van asymmetrische seksevenhoudingen in liefde, seks, geld, macht en agressie. De beschreven vormen van controle, dwang en geweld treffen ook grote groepen meiden die niet in de prostitutie terecht komen. Desondanks pleiten de auteurs voor categorale hulpverlening, omdat 'deze meiden geen doorsnee meiden zijn' en 'de hulpverlening aan deze meiden geen doorsnee hulpverlening moet zijn'.

Zonder het specifieke trauma dat gedwongen prostitutiewerk met zich mee kan brengen te bagateliseren, zou ik willen inbrengen dat deze meiden juist vaak wel doorsnee meiden zijn. Gewaakt

moet worden dat we, in de poging 'de jeugdprostitutie uit de onzichtbaarheid te halen', niet die andere (jeugd)relaties waarin structureel geweld en grensoverschrijding aan de orde zijn, aan het oog onttrekken - en jeugdprostituees overmatig stigmatiseren. Jeugdprostitutie is geen geïsoleerd probleem. Maar met jeugdprostitutie valt nu eenmaal meer morele verontwaardiging en protest te mobiliseren dan met de 'gewone' ellende die veel meisjes wordt aangedaan

## Machtsongelijkheid

Cees Bronsveld, onderzoeker bij de Diensr SoZaWe in Rotterdam, gaat in zijn geschrift 'Tussen mythe en misdaad', dat nog het beste is aan te duiden als een pamflet, een flinke stap verder in het bekritisieren van 'spektakelbeluste' aandacht voor jeugdprostitutie. Hij stelt zich de vraag of de grote aandacht voor jeugdprostitutie in de media, in het bijzonder door minderjarige vluchtelingen, niet de kenmerken van een 'hype' heeft, analoog aan de 'moral panic' over 'white slavery' aan het begin van de twintigste eeuw. Ook in de huidige en recente berichtgeving rond AMA's en prostitutie is door de media een

overdreven sfeer van geheimzinnigheid en criminaliteit gecreëerd, betoegt Bronsveld. En die is deels te wijten aan de dito toon die sommige onderzoeken naar dit onderwerp hanteren. Door de sensatiebeluste aandacht vooral te richten op zaken als voodoo en de rol van de Chinese maffia bij (gedwongen) prostitutie door AMA's, werden AMA's nauwelijks meer neergezet als de jonge, minderjarige vluchtelingen die ze zijn. Ook hulporganisaties ('do-good-organisaties') krijgen een veeg uit de pan omdat zij ten behoeve van het verkrijgen van (financiële) steun voor hun werk geneigd zijn prostituees af te schilderen als slachtoffers.

## PR-stunt

Tot slot oordeelt Bronsveld dat ook de overheid allesbehalve effectief bezig is. Als voorbeeld noemt hij de onwil van de minister van Justitie om slachtoffers van mensenhandel ter bescherming een verblijfsvergunning aan te bieden op humanitaire gronden, een maatregel waar de Stichting tegen Vrouwenhandel, de Nationaal rapporteur en de 'linkse' Kamerfracties sterk op aandringen. De razzia's onlangs in Den Haag en Amsterdam, waarbij tientallen illegale migrantenprostituees werden nitgezet, worden door Bronsveld beschimpt als zijnde een PR-stunt die op geen enkele manier bijdraagt aan het ondermijnen van mensenhandel. Effectieve bestrijding van mensenhandel blijkt (niet voor het eerst) een zeer ingewikkelde aangelegenheid. De vele vormen van tegengestelde belangen en de verwevenheid met structurele machtsongelijkheid tussen uiteenlopende groepen - tussen vrouwen en mannen niet in laatste instantie - zijn nu eenmaal een gegeven.

Ine Vanwesenbeek

Ine Vanwesenbeek is hoofd van de afdeling Onderzoek van de Rutgers Nisso Groep, landelijk kenniscentrum voor seksualiteit.